

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

53-1

BRNO 2012

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 53
Volume 53

Číslo 1
Issue 1

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttkay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Jiří Juchelka, Soňa Klanicová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová,
Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Executive Editors, Typography

Alice Del Maschio

Software
Software

Adobe InDesign CS5

Fotografie na obálce
Cover Photography

Prusiek, lok. 25. Hrob č. 22, zlato (viz obr. 6. na str. 78)

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Královopolská 147
612 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@arub.cz
Internet: <http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html>

Tisk
Print

Azu design s.r.o.
Bayerova 805/40
602 00 Brno

ISSN 1211-7250
MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně
Vydáno v Brně roku 2012
Náklad 400 ks

Časopis je na seznamu neinpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.
Copyright ©2012 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

year this excavation will be funded by a Hugo Obermaier Society Grant.

ŽELEŠICE (OKR. BRNO-VENKOV)

„Hoynerhügel“, „Dorflüssen“, „Hajanský“, Želešice III. Počátek mladého paleolitu. Sídliště. Zjišťovací výzkum.

V roce 2011 jsme pokračovali ve výzkumu lokality Želešice-Hoynerhügel (Schirmeisen 1934; Valoch 1956; Oliva 1989; Škrdla 2010; Škrdla et al. 2010, 2011; Škrdla, Rychtaříková 2011). Výzkum v roce 2011 navázal přímo na sondu z roku 2010 (viz NZ za rok 2010) a rozšířil ji 1 m jižním směrem, tj. proti svahu. Odkryta byla plocha 3,5 m².

Metodika výzkumu

Metodika výzkumu vycházela ze skutečnosti, že během dvou týdnů bylo třeba prokopat tři vrstvy sedimentů, jejichž mocnost dohromady místy přesahovala 1 m. Všechny vrstvy byly preparovány pomocí špachtlí a nálezy s rozměry většími než 1,5 cm byly zaměřovány ve třech souřadnicích. Souřadná soustava navázala na souřadnou soustavu vytýčenou na lokalitě v roce 2010. Výška (osa Z) byla měřena opět od bodu vneseného v roce 2010 na nedaleké kapli. Veškerý prokopaný materiál byl shromažďován po vzorcích o objemu přibližně 10 litrů (tomu odpovídá sektor 0,5 m * 0,5 m do hloubky přibližně 3 cm), nasucho proséván na lokalitě a následně proplaven mimo lokalitu.

Stratigrafie

Profil (obr. 16) sestával z ornice, pod kterou probíhala poloha sprašovitých přemístěných sedimentů s artefakty (1. nálezový horizont). Dále následoval hnědý půdní sediment (2. nálezový horizont) a oranžovo-hnědý půdní sediment (3. nálezový horizont). Povrch jednotlivých nálezových horizontů byl značně nerovný a v terénu proto bylo jejich odlišení nemožné.

Popis nálezů

Vzhledem k malému množství nálezů z jednotlivých nálezových horizontů a problému s jejich rozdělením do těchto horizontů (na kterém se bude pracovat později - je k dispozici 3D model nálezové situace) jsou v následující stati artefakty hodnoceny dohromady (Škrdla, Rychtaříková 2011).

Z technologického pohledu v kolekci převažují úštěpy (77 ks), které doprovází 4 čepele, 10 zlomků čepele, 5 mikročepelí, 5 jader, 10 zlomků, 9 mikroúštěpů, 3 zlomky čepele s místní retuší a 3 úštěpy s místní retuší a 10 nástrojů.

Kolekce nástrojů zahrnuje 2 drásadla, 2 škrabadla, rydlo, odštěpovač, retušovaný zlomek a ze dvou kusů složený hrot typu Jerzmanowice.

Suroviny byly určeny pouze makroskopicky, nelze proto vyloučit několik chyb v rozlišení moravských jurských rohovců typů Krumlovský les a Stránská skála, toto pásmo nejistoty ale nepřesáhne 5 %. V surovinovém

spektu kolekce převažuje rohovec typu Krumlovský les (67 ks), který doplňuje rohovec typu Stránská skála (19 ks). Ojedinele se vyskytl rohovec typu Olomučany (12 ks), radiolarit (11 ks), křídový spongiový rohovec (4 ks), eratický silicit (8 ks), plasma (1 ks) a křemen (1 ks). Několik kusů bylo přepáleno (12 ks) a surovina jednoho artefaktu nebyla blíže určena (hornina).

Ve výplavu bylo mimo drobné mikroúštěpy přítomno množství ztenčovacích úštěpů z plošného retušování. Řada z nich představuje charakteristické ostríci úštěpky z bifaciálně retušovaných artefaktů (BTF).

Závěr

Výzkumem byla doložena přítomnost intaktních interstadiálních sedimentů, které obsahují pozůstatky osídlení z počáteční fáze mladého paleolitu. Je zřejmé, že industrie byla nalezena v různých stratigrafických úrovních. Byla získána menší kolekce štípané kamenné industrie, kterou lze klasifikovat jako szeletskou (na základě přítomnosti dokladů plošné retuše).

Výzkumem prokázána přítomnost intaktních poloh a možnost získat z lokality větší stratifikovanou a absolutně datovanou kolekci artefaktů (a to z různých stratigrafických úrovní) je slibným krokem k dalšímu poznání časné mladopaleolitického osídlení Brněnské kotliny a jejího zázemí.

Petr Škrdla, Tereza Rychtaříková, Ladislav Nejman

Literatura

Valoch, K. 1956: Paleolitické stanice s listovitými hroty nad údolím Bobravy. *Časopis moravského musea, sci. soc.* 41, 5–44.

Oliva, M. 1989: Paleolit. In: L. Belcredi ed: *Archeologické lokality a nálezy okresu Brno-venkov*, 8–32, Brno.

Schirmeisen, K. 1934: Steinzeitliche Funde aus der Brünnener Umgebung. *Sudeta* 10, 62–68.

Škrdla, P. 2010: *Želešice (okr. Brno-venkov)*. NZ uložena v Archivu ARUB pod č. j. 4714/2010.

Obr. 16. Želešice. Profil s třemi nálezovými horizonty a mrazovým klínem.

Fig. 16. Želešice. Profile with three find horizons and a frost wedge.

Škrdla, P., Rychtaříková, T. 2010: *Želešice (okr. Brno-venkov)*. NZ uložena v Archivu ARUB pod č. j. 3556/11/2011.

Škrdla, P., Matějec, P., Rychtaříková, T. 2010: *Želešice (okr. Brno-venkov)*. *Přehled výzkumů* 51, 301–304.

Škrdla, P., Matějec, P., Rychtaříková, T., Nejman, L. 2011: *Želešice (okr. Brno-venkov)*. *Přehled výzkumů* 52, 154–157.

Resumé

In 2011, the area excavated in 2010 at Želešice (cf. Škrdla et al. 2010; Škrdla, Rychtaříková 2011) was extended 1 m upslope. An area of 3 x 1 m was excavated. All excavated sediments were wet-sieved using a 3 mm sieve. The excavation yielded a collection of 140 stone artifacts recorded in 3D, supplemented by 272 artifacts (often microchips) found during wet-sieving. The artifacts were excavated from three stratigraphic horizons (Fig. 16). Raw materials included Krumlovský les-type chert (67 items), Stránská skála-type chert (19 items), Olomučany-type chert (12 items), radiolarite (11 items), erratic flint (8 items), Cretaceous spongolite chert (4 items), quartz, and plasma (1 item). The technological spectrum is characterized by pieces of debitage. The collection of tools (10 items) is composed of two side scrapers, two endscrapers, a burin, a splintered piece, a retouched fragment and a Jerzmanowice-type point refitted from two pieces. The excavation will continue in 2012.

ŽELEŠICE (OKR. BRNO-VENKOV)

„U boží muky“, „Zwieäcker“, Želešice V. Počátek mladého paleolitu. Sídliště. Povrchový průzkum.

Lokalitu popsal M. Oliva, který ji situoval na severní okraj sadu, jihozápadně od boží muky, do nadmořské výšky 320 m (Oliva 1989, 26). Při poslední revizi nálezy z této polohy získány nebyly a lokalita byla uvedena jako problematická (Škrdla et al. 2011, 21). V průběhu roku 2011 byly při povrchovém průzkumu nalezena kolekce 62 artefaktů, které s největší pravděpodobností odpovídají zmiňované lokalitě. Nálezy byly získány jihozápadně boží muky v rozmezí nadmořských výšek 312–317 m. Centrum klastru artefaktů leželo přibližně na souřadnici N49°07.703' E16°34.664' (WGS-84) a rozptýl měl průměr 70 m.

V surovinovém spektru převládá rohovec typu Krumlovský les (38 ks) následovaný křídovým spongiovým rohovcem (13 ks). Ojediněle se vyskytl eratický silicit (7 ks), rohovec typu Stránská skála (2 ks), radiolarit a křemen (po 1 ks).

Za pozornost stojí dva listovité hroty trojúhelníkového tvaru, první vyrobený ze severského silicitu nebo velmi kvalitního rohovce typu Krumlovský les (obr. 17:1) a druhý ze zeleného radiolaritu (obr. 17:2). Tyto artefakty tvarem připomínají hroty ze západoslovenské lokality Moravany-Dlhá (cf. Bárta 1960), oproti slovenským exemplářům jsou ale masívnější. V současné době je

v prostoru lokality sad a ta je tudíž pro další prospekci nepřístupná.

Jan Krása

Literatura

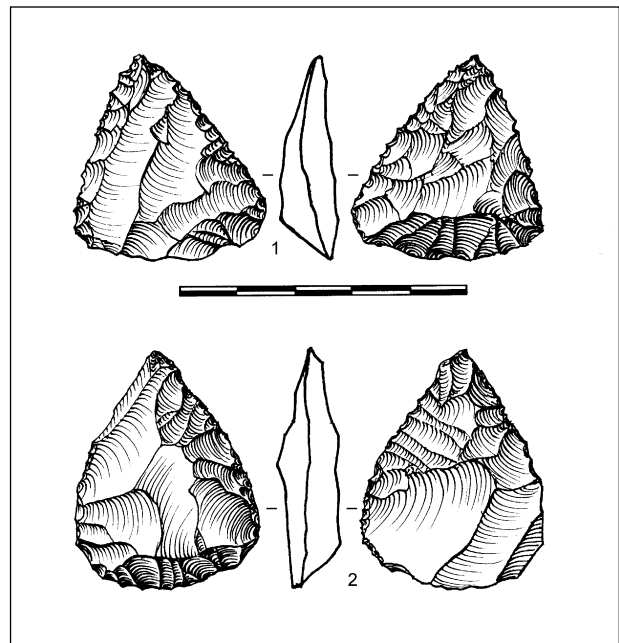
Bárta, J. 1960: K problému listovitých hrotů typu Moravany-Dlhá. *Slovenská archeológia* 8, 295–324.

Oliva, M. 1989: Katalog nálezů z období paleolitu. In: L. Belcredi a kol., *Archeologické lokality a nálezy okrese Brno-venkov*, 12–31. Brno: MZM.

Škrdla, P., Rychtaříková, T., Nejman, L., Kuča, M. 2011: Revize paleolitického osídlení na dolním toku Bobravy. Hledání nových stratifikovaných EUP lokalit s podporou GPS a dat z dálkového průzkumu Země. *Přehled výzkumů* 52, 9–36.

Resumé

A surface survey at Želešice-Zwieäcker (V) yielded a collection of 62 artifacts including two triangular-shaped leaf points (Fig. 17:1,2).

Obr. 17. Želešice. Listovité hroty.

Fig. 17. Želešice. Leaf points.

ŽIDLCHOVICE (OKR. BRNO-VENKOV)

Výhon, „Maděrán“. Aurignacien. Sídliště. Povrchový průzkum.

Při povrchovém průzkumu vyvýšeniny Výhon nad Židlochovicemi jsme zjistili odhadem orbů v ovocném sadu 500 m jihovýchodně od aurignackého naleziště popsaného Klímou (1947). Přestože jsme místo detailně prozkoumali, vzhledem k nepříznivým podmínkám průzkumu jsme získali pouze kolekci 8 artefaktů štípané kamenné industrie. V surovinovém spektru je zastoupený moravský jurský rohovec (pravděpodobně typu Krumlovský